

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

КОНЕНКО ВІТАЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 332.145:58.26

**УДОСКОНАЛЕННЯ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ ЦІНОУТВОРЕННЯ
ЗА ПОСЛУГИ ГАЗОПОСТАЧАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
(НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ)**

Спеціальність 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській національній академії міського господарства Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор технічних наук, професор
Торкатюк Володимир Іванович,
Харківська національна академія міського господарства, завідувач кафедри економіки будівництва.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Онищук Георгій Ілліч,
державний науково-дослідний та проектно-вишукувальний інститут «НДІпроектреконструкція» (м. Київ), директор;

кандидат економічних наук
Дудолад Олександр Стефанович,
ПАТ «Харківміськгаз»,
генеральний директор.

Захист відбудеться «18» листопада 2011 р. о 10 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 у Харківській національній академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12, зал засідань Вченої ради академії.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської національної академії міського господарства за адресою: 61002, м. Харків, вул. Революції, 12.

Автореферат розісланий «18» жовтня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.В. Момот

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Газова промисловість України знаходиться на етапі інституційних перетворень, які значною мірою впливають на розвиток економіки, тому будь-які кроки з реформування галузі вимагають ретельного аналізу наслідків.

До теперішнього часу залишаються не повною мірою вирішеними окремі питання державного регулювання діяльності організацій газопостачання. Перелік послуг для населення, пов'язаних з використанням газу, в багатьох регіонах не відрізняється різноманітністю, зберігається обмежений традиційний набір робіт. Організація і культура обслуговування споживачів, особливо в сільській місцевості знаходяться на низькому рівні, що у багатьох випадках обумовлюється неефективними організаційними структурами, застарілими функціями і методами управління в них, відсутністю сучасних інструментів розвитку газопостачальних підприємств. Нові умови господарювання вимагають перетворень, орієнтованих на поліпшення обслуговування різних категорій споживачів.

Недосконала тарифна політика на енергоносії стримує розвиток газопостачальних організацій. При діючому механізмі ціноутворення за послуги на внутрішньому ринку України постачання склалася ситуація, при якій відсутні стимули до впровадження газозберігаючих технологій. Ситуація вимагає більш детального аналізу характеру споживання та доступності газу для українських домогосподарств та розробки альтернативного механізму ціноутворення на газ та послуги газопостачання. Одним із серйозних недоліків є відсутність обліку нерівномірності режимів споживання. Таке положення не сприяє підвищенню надійності газопостачання.

Проблеми регіональної політики і розвитку житлово-комунального господарства досліджувалися в наукових працях вчених економістів і практиків. Істотний вклад до вирішення цих проблем внесли А.Є. Ачкасов, В.М. Бабаєв, П.Т. Бубенко, Г.С. Волинський, В.М. Геєць, Д.Ф. Герасимчук, А.П. Голіков, М.М. Єрмошенко, Г.В. Ковалевський, Н.Л. Косматенко, А.В. Крушевський, Р.Р. Ларіна, В.К. Мамутов, Т.В. Момот, Г.В. Назарова, В.П. Ніколаєв, В.О. Онищенко, Г.І. Онищук, В.П. Решетило, І.В. Сергієнко, І.М. Писаревський, А.В. Степаненко, В.Т. Семенов, В.І. Торкатюк, Р.Б. Тянь, Л.С. Шевченко, Л.М. Шутенко та ін.

У наукових роботах В.А. Жовтянського, М.М. Кулика, О.С. Дудолода, В.А. Панова, В.С. Сідака, Д.П. Сипачевського, Б.С. Стогнія знайшли відповідні результати опрацювання актуальних проблем покращення організації, управління і вдосконалення послуг газопостачання як на міському, так і на регіональному рівні.

Разом з тим, діяльність з надання і розвитку послуг газопостачання для населення регіонів України до теперішнього часу вказаними вище авторами комплексно не досліджувались. До цього часу маловивченими залишаються особливості організації послуг газозабезпечення населення, відсутня класифікація послуг, пов'язаних із газоспоживанням, не вироблені методичні підходи до формування стратегічного управління в газопостачальних організаціях, не визначені інструменти розвитку системи обслуговування жителів регіону в сучасних умовах. Все це серйозно стримує подальше підвищення якості послуг газопостачання підприємств та населення, що має суттєве значення для соціально-економічного розвитку держави. Слід зазначити обмежену наявність зарубіжного досвіду в цій сфері діяльності, який, до того ж, малоприйнятний в умовах України. Тому є нагальна потреба в дослідженні назрілої наукової проблеми щодо удосконалення ринкового механізму ціноутворення за газ та послуги газопостачання на регіональному рівні.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми Харківської національної академії міського господарства «Економічні основи системотехніки полідімensionального формування синергетичного інвестиційного циклу капітального будівництва об'єктів житлово-комунального комплексу» (державний реєстраційний номер 0107U000249, 2006 р.) і «Економічні проблеми розвитку підприємств житлово-комунального господарства: регіональний аспект» (державний реєстраційний номер 0107U000248, 2007 р.) (рівень участі дисертанта – виконавець). В рамках цих тем автором були обґрунтовані і розвинені теоретичні і методичні положення щодо удосконалення ринкового механізму ціноутворення за послуги газопостачання на регіональному рівні. Дослідження пов'язано із Стратегією сталого розвитку Харківської області до 2020 року та виконання Постанови Кабінету Міністрів України № 1001 від 21.07.2006 р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

Мета і завдання досліджень. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретико-методичних положень з удосконалення ринкового механізму ціноутворення на природний газ та послуги газопостачання, формування практичних рекомендацій з підвищення ефективності організації обслуговування і розвитку послуг газопостачання регіонів України (на прикладі Харківського регіону).

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- визначити роль газової промисловості України;
- проаналізувати проблеми функціонування систем газопостачання регіонів України;
- дослідити феномен «кризи заборгованості» в енергетичних галузях і

можливі шляхи вирішення проблеми неплатежів;

- обґрунтувати необхідність розвитку методичних основ ціноутворення на газ на внутрішньому ринку України;

- розробити механізм удосконалення тарифної політики на газ та послуги газопостачання;

- розробити науково обґрунтовані рекомендації і пропозиції з удосконалення управлінням послуг газопостачання населенню регіонів України;

- розробити науково-методичні рекомендації з формування розвитку газопостачальних організацій регіонів України.

Об'єктом дослідження є процес надання послуг газопостачання населенню та підприємствам регіонів України.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування цін, а також організаційно-управлінські і економічні зв'язки, що виникають в процесах функціонування організацій з надання і розвитку послуг газопостачання населенню та підприємствам регіонів України.

Методи дослідження. У роботі застосовані: *метод системного аналізу, методи математичної статистики* – для обробки і аналізу вихідних даних, виявлення тенденцій і закономірностей в обігу досліджуваних показників, обґрунтування достовірності отриманих результатів; *метод міжгалузевого балансу* – для сценарного прогнозування наслідків підвищення тарифів на газ; *методи системної динаміки* – для дослідження принципів функціонування й розвитку внутрішнього ринку природного газу.

Теоретико-методологічну базу дослідження склали основні положення ринкової економіки, теоретичні основи менеджменту, методичні принципи державного регулювання, сучасні концепції розвитку сервісу, наукові роботи українських і закордонних вчених з проблем розвитку економіки, сфери послуг, регіонального і внутрішньофірмового управління, а також результати проведених автором досліджень і узагальнень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

удосконалено:

- ринковий механізм формування цін на газ та послуги газопостачання, диференційованих за сезонами року, відповідно до якого літні ціни мають бути знижені, а зимні – збільшені при збереженні незмінної динаміки середньої ціни на газ, що на відміну від існуючих, дозволяє удосконалити тарифно-цінову політику в регіоні за рахунок узгодження економічних інтересів споживачів, виробників та органів місцевого самоврядування;

- схему синтезу основних підсистем, що формують і характеризують економічну стійкість газопостачальних організацій регіону, яка, на відміну від існуючих, дозволяє враховувати взаємодію науково-технічного середовища,

соціально-політичного та правового середовища, податкову політику, державне регулювання цін на газ, попит споживачів;

– систему ключових принципів розвитку послуг газопостачання регіону у сучасних умовах, яка, на відміну від існуючих, дає змогу розширити асортимент послуг та підвищити якість послуг з газопостачання, забезпечити зростання ефективності функціонування газопостачальних організацій регіонів України;

отримали подальший розвиток:

– схема управління інноваційною діяльністю газопостачальних організацій регіону, що базується на: фактичній стійкості організації, обумовленій станом її технологічної, фінансової, соціальної підсистем; кваліфікації та творчого потенціалу персоналу; характеру нововведень, що дає змогу забезпечити максимально високе сервісне обслуговування населення;

– методичні засади розробки стратегій регіонального розвитку газового господарства в регіоні, які полягають у тому, що дають змогу контролювати та своєчасного корегувати заходи з інженерно-технічних, ремонтно-відновлювальних, інвестиційних, організаційно-правових, інформаційних, аспектів розвитку системи газопостачання регіонів України;

– система мобілізації резервів формування і розвитку стратегічного потенціалу газопостачальної організації регіону на основі проведення комплексної оцінки і мобілізації ресурсів, що дозволило повніше і точніше визначити стратегічні, нормативні, планові параметри потенціалу, резервів і показників його розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні наукові результати створюють реальні організаційно-методичні передумови і потенційні можливості підвищення ефективності діяльності газопостачальних організацій регіону в обслуговуванні споживачів в різних регіонах країни, що сприяє зростанню якості життя населення. Запропонований методологічний підхід до формування цін на природний газ доцільно використовувати при встановленні оптових цін на природний газ для підприємств газової промисловості. Рекомендації, пропозиції і висновки дослідження отримали впровадження в практичній діяльності ВНТК «Модернізація і розвиток» (акт № 10 від 9 листопада 2009 р.), ВАТ «Харківміськгаз» (акт № 12 від 10 жовтня 2009 р.) при формуванні програм і прогнозів соціально-економічного розвитку на середньостроковий період та в Харківській національній академії міського господарства при викладанні навчальних дисциплін «Управління капіталом» та «Економіка підприємства» (довідка від 22 жовтня 2009 р.).

Одночасно отримані результати можуть використовуватися в навчальних процесах ВНЗів, інститутів підвищення кваліфікації, а також в діяльності НДІ.

Особистий внесок автора. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою роботою, в якій викладений авторський підхід до рішення важливої наукової і практичної задачі – розробки теоретико-методичних положень з вдосконалення ринкового механізму ціноутворення на природний газ та послуги газопостачання, формування практичних рекомендацій з підвищення ефективності організації обслуговування і розвитку послуг газопостачання (на прикладі Харківського регіону).

Сукупність отриманих наукових результатів є підсумком авторського аналізу науково-практичних проблем, пов'язаних з розвитком і реформуванням регіональних газопостачальних організацій регіону та шляхів вирішення відповідних практичних завдань.

Положення і рекомендації, відображені в тексті дисертації і представлені до захисту, отримані особисто автором. Висновки і положення дисертації мають самостійний характер. З наукових робіт, опублікованих в співавторстві, в дисертаційному дослідженні використані тільки ті ідеї і положення, які отримані автором особисто, що наведено в списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації були докладені і позитивно оцінені на наступних науково-практичних конференціях і семінарах: міжнародній науково-практичній конференції «Економіка будівельної галузі на шляху її інтеграції до синергетичних систем» (Харків, 17-19 жовтня 2006 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Системотехнічні основи полідімensionального формування синергетичного інвестиційного циклу в будівельній галузі» (Харків, 16-19 жовтня 2007 р.); VI-й міжнародній науково-практичній конференції «Стійкий розвиток міст. Управління проектами і програмами міського і регіонального розвитку» (Харків, 2008 р.); на міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні напрямки підвищення економічної ефективності реалізації інвестиційних будівельних проектів в умовах трансформації економіки України до ринкових відносин» (м. Харків, 21-23 жовтня 2008 р.); на міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки і практики» (м. Харків, 27-28 травня 2010 р.); на II міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві» (м. Алушта, 14-18 червня 2010 р.); на XXXV науково-технічній конференції викладачів, аспірантів та співробітників Харківської національної академії міського господарства (м. Харків, 2010 р.); IV міжнародній науково-практичній конференції «Стратегія розвитку України у глобальному середовищі» (м. Сімферополь, 17-19 листопада 2010 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційної роботи опубліковані в 16 наукових публікаціях, з них: 1 монографія, 6 статей в спеціалізованих наукових виданнях, 9 тез в матеріалах наукових конференцій загальним об'ємом 25,27 ум. друк. арк., з них авторові особисто належить 5,75 ум. друк. арк.

Структура і об'єм роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона містить 214 сторінок, із них 155 сторінки основного тексту, у т.ч. 25 рисунків, 12 таблиць. Список використаних джерел налічує 155 найменувань. Робота включає 4 додатки на 43 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** дана загальна характеристика дисертаційної роботи, обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність, визначені мета, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження, охарактеризовані наукова новизна і практичне значення, представлено інформацію про їх апробацію і впровадження в практику.

У **першому розділі «Аналіз розвитку газової промисловості як об'єкту ринкової економіки»** було проведено характеристику газового ринку України в цілому і Харківського регіону, зокрема; розглянуто проблеми регулювання, стан, цінову політику послуг газопостачання.

Природний газ зараз є найбільш важливим джерелом енергії в Україні в порівнянні з альтернативами (вугілля, ядерна енергетика), і з часів отримання країною незалежності його роль в економіці держави тільки зростає.

Україна споживає за рік приблизно 76 млрд. кубометрів газу і за цим показником входить в першу десятку країн світу. Вона надзвичайно залежить від імпортного газу – його частка на Україні складає близько 75 % споживаного «блакитного палива», і лише 25% складає власне видобування.

Україна володіє значними доведеними запасами та потенційними ресурсами нафти і природного газу. Потенційні ресурси природного газу складають 5,4 трлн. куб. м, газового конденсату – понад 400 млн. тонн, нафти – 850 млн. тонн. Понад 90% видобутку нафти і газу в Україні здійснює Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» через власні дочірні підприємства: ДК «Укргазвидобування» (частка компанії у сукупному видобутку газу 79%), ВАТ «Укрнафта» (15%) та ДАТ «Чорноморнафтогаз» (6%). Газові та газоконденсатні родовища ДК «Укргазвидобування» представлено на рис. 1.

Рис. 1. Газові та газоконденсатні родовища ДК «Укргазвидобування»

У Харківському регіоні зосереджені найбільші газові родовища, що дає можливість забезпечити потреби галузей економіки регіону природним газом. На сьогодні система газопостачання Харкова і Харківської області здійснюється двома структурами: публічними акціонерними товариствами «Харківміськгаз» і «Харківгаз». В ході постачання газу населенню мають місце об'єктивні суперечності як між господарюючими суб'єктами – учасниками цього процесу – з одного боку, і регіональними, місцевими органами управління і населенням – з іншого боку.

Поставка газу в Харківський регіон (рис. 2) в основному здійснюється з двох родовищ газу: Шебелинського та Юліївського ГКР системою магістральних газопроводів: Шебелинка – Белгород – Курськ – Брянськ; Шебелинка – Харків. В осінньо-зимовий період у Харківський регіон подається імпортований газ з Російської Федерації газопроводом Острогоржськ – Шебелинка через шебелинський вузол.

Видобування газу з Шебелинського ГКР (газоконденсатного родовища) в зимовий період складає 6,5 млн. м³/добу (за даними I кварталу 2009 р.), в літній період – 4,73 млн. м³/добу (за даними третього кварталу 2009 р.), тобто в 1,4 рази менше.

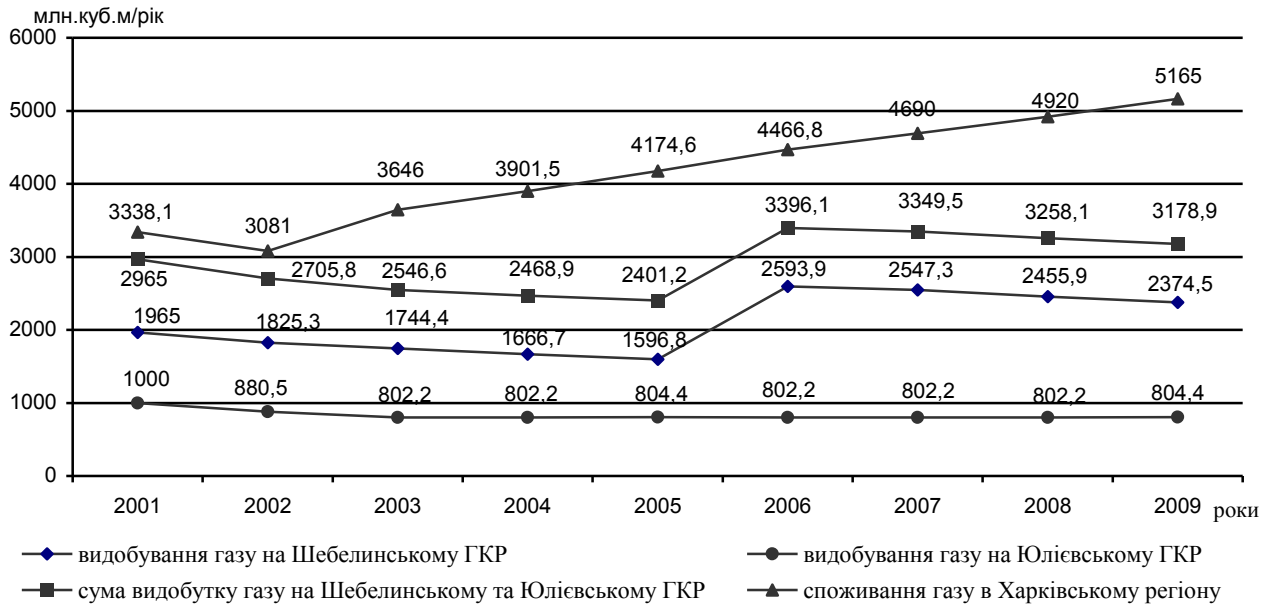

Рис. 2. Видобування газу (млн. м³/год) із Шебелинського і Юліївського ГКР і споживання газу в Харківському регіоні

Якість обслуговування постачальників знаходиться на низькому рівні: не завжди виконуються графіки планово-попереджувальних оглядів і регулювання газових приладів; виконання термінових заявок громадянам деколи доводиться чекати протягом всього дня (у місті) і по декілька днів в сільській місцевості; мають місце випадки неякісного усунення несправностей; на ряді територій асортимент послуг, пов'язаних з газозабезпеченням, вельми обмежений. До теперішнього часу відсутня систематизація послуг газопостачання, що ускладнює опрацювання шляхів цієї сфери обслуговування населення.

На основі вивчення сукупності послуг, що надаються в даний час населенню, розроблена їх класифікація (табл. 1), що дозволяє розрізняти послуги за відповідними ознаками і використовувати дану градацію при визначенні заходів з підвищення якості сервісу і оптимізації цін і тарифів на різні види послуг.

Неплатежі в системі житлово-комунального комплексу (ЖКК) впливають на економічну ситуацію в інших галузях економіки. У багатьох регіонах опалювальний сезон закінчується достроково, що спричиняє неможливість повноцінного користування житлом, задоволення побутових і гігієнічних потреб, нанесення матеріального збитку (поломка побутових приладів, підвищене споживання електричної енергії і газу для опалювання і ін.).

Стабільне функціонування підприємств ЖКК Харківського регіону багато в чому залежить від своєчасного і повного розрахунку населенням і підприємствами за послуги, що надаються. Доведено, що першочерговим завданням має стати забезпечення поточних платежів за житлові і комунальні послуги та удосконалення тарифної політики, яка сприятиме припиненню зростання заборгованості муніципалітетів перед підприємствами ЖКК.

Класифікація послуг газопостачання для населення

Види діяльності газорозподільних організацій	Напрями використання газу населенням	Види послуг для населення	
		Послуги, включені в роздрібні ціни	Послуги, що виконуються за окрему платню згідно преїскуранту цін
Транспортування і постачання населенню природного газу і надання послуг	<ul style="list-style-type: none"> – приготування їжі; – підігрівання води; – обігрівання житлових приміщень; – опалювання лазень, парників і ін. 	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка технічного стану газових приладів; – заміна несправних деталей газових приладів; – змазування кранів, очищення пальників і форсунок газових приладів; – регулювання пальників в газових приладах; – ремонт за заявками населення; – послуги аварійно-диспетчерської служби; 	<ul style="list-style-type: none"> – установка, підключення і ремонт нових типів (видів) газових приладів; – перепланування і переустановлення газових приладів; – послуги з газифікації приватного сектору: <ul style="list-style-type: none"> - підведення газу і монтаж усередині будинкового устаткування; - врізання і пуск газу; - технічний нагляд; – виготовлення запчастин для внутрішньобудинкового газового устаткування;
Постачання зрідженого газу для потреб населення	<ul style="list-style-type: none"> – приготування їжі; – підігрівання води; – заправка автотранспорту; 	<ul style="list-style-type: none"> – перевірка технічного стану газових балонів; – ремонт і технічне обслуговування внутрішньобудинкового газового устаткування; – наповнення балонів; – доставка балонів; – послуги аварійно-диспетчерській служби; 	<ul style="list-style-type: none"> – ремонт, фарбування газових балонів за заявками населення; – монтаж внутрішньобудинкового газового устаткування; – надання обмінного фонду газових балонів; – переобладнання автотранспорту на газове паливо; – заправка автотранспорту зрідженим газом.
Супутні види послуг і робіт (інша діяльність)	–	–	<ul style="list-style-type: none"> – будівництво вуличних і дворових газопроводів; – слюсарно-механічні роботи; – монтажні послуги.

У другому розділі «Теоретико-методичні аспекти ціноутворення на послуги газопостачання» розглянуто існуючі системи ціноутворення на газ в Україні та закордоном, обґрунтовано необхідність розвитку методичних основ ціноутворення на газ на внутрішньому ринку України.

Ціноутворення на газ є основою формування взаємин між споживачами і виробниками, одним з визначальних чинників їх розвитку. З одного боку, ціни на газ впливають на соціально-економічний розвиток країни, сприяють структурним змінам в економіці (зміни в паливному балансі України), впровадженню енергозберігаючих технологій.

Ціна на природний газ для населення формується з:

1) ціни газу як товару до складу якої входять поточні та капітальні витрати, пов'язані з власним видобутком природного газу (капіталовкладення в

видобуток газу, заробітна плата, вартість паливно-мастильних матеріалів і електричної енергії тощо;

2) витрат, пов'язаних з транспортуванням, розподілом і постачанням природного газу населенню України.

Ціна природного газу як товару розраховується за формулою:

$$C_{\text{тов}} = \frac{C_1 V_1 + C_2 V_2 + \dots + C_n V_n + C_{\text{ім}} V_{\text{ім}}}{V_1 + V_2 + V_3 + \dots + V_n + V_{\text{ім}}}, \quad (1)$$

де C_1, C_2, \dots, C_n – ціни на природний газ власного видобування (без ПДВ); $C_{\text{ім}}$ – ціна імпортованого газу; V_1, V_2, \dots, V_n – обсяги реалізації природного газу газовидобувними підприємствами; $V_{\text{ім}}$ – обсяг імпортованого природного газу.

Середня ціна реалізації природного газу розраховується за формулою:

$$C_{\text{реал}} = C_{\text{тов}} + C_{\text{випр}} \times E_{\text{ці}} + T_{\text{заг}} + T_{\text{пост}}, \quad (2)$$

де $C_{\text{тов}}$ – ціна природного газу як товару (без ПДВ); $C_{\text{випр}}$ – питомі витрати НАК «Нафтогаз України»; $K_{\text{ці}}$ – коефіцієнт, який враховує цільову надбавку; $T_{\text{заг}}$ – загальний тариф на послуги з транспортування природного газу (без ПДВ); $T_{\text{пост}}$ – середньозважений тариф на послуги з транспортування природного газу (без ПДВ);

Диференціація обсягів природного газу визначається за формулою:

$$C_{\text{середн}} V_{\text{заг}} K_{\text{ПДВ}} = \sum C_{\text{роздр}} V_{\text{диф}}; \quad V_{\text{заг}} = \sum V_{\text{диф}}, \quad (3)$$

де $C_{\text{середн}}$ – середня ціна реалізації природного газу; $V_{\text{заг}}$ – загальний обсяг реалізації природного газу; $C_{\text{роздр}}$ – роздрібна ціна природного газу, установлена залежно від річного обсягу його споживання населенням (без ПДВ); $V_{\text{диф}}$ – обсяг споживання природного газу населенням відповідно даним показникам категорій, для якої установлена роздрібна ціна; $K_{\text{ПДВ}}$ – коефіцієнт, що враховує ставку податку на додану вартість.

Середня ціна реалізації природного газу складає 622,45 грн. за тис.м³:

– середньозважена ціна природного газу, видобутого вітчизняними підприємствами на території України складає 335,09 грн. за тис.м³;

– питомі витрати НАК «Нафтогаз України» – 13,19 грн. за тис.м³;

– коефіцієнт, що враховує цільову надбавку (4%) – 13,93 грн. за тис.м³;

– загальний тариф на послуги з транспортування природного газу – 122 грн. за тис.м³, з них:

- тариф на транспортування магістральними газопроводами ДК «Укртрансгаз» – 40,70 грн. за тис.м³;

- тариф на транспортування розподільними трубопроводами – 81,30 грн. за тис.м³;

- середньозважений тариф на постачання природного газу – 34,50 грн. за тис.м³;

- коефіцієнт, що враховує ставку податку на додану вартість – 103,74 грн. за тис.м³.

Формування і розрахунок роздрібних цін на природний газ для населення здійснюється відповідно до Тимчасового порядку встановлення роздрібних цін

на природний газ для населення, затвердженим Урядом України, виходячи з середнього рівня розрахункової ціни реалізації природного газу для потреб населення та з урахуванням дотримання вартісного балансу закупівлі та реалізації природного газу суб'єкта, уповноваженого Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу для населення, в особі якого виступає Національна акціонерна компанія «Нафтогаз Україна».

Існуюча диференціація роздрібних цін на природний газ для населення введена з метою надійного забезпечення населення природним газом, посилення соціального захисту малозабезпечених верств населення у зв'язку із зростанням витрат з видобутку природного газу, його транспортування та постачання, стимулювання економного споживання ресурсів природного газу.

Сучасний механізм ціноутворення на газ в Україні відсутній, що характеризується відсутністю обліку режимів газоспоживання при використанні газу, економічних стимулів для інвестицій в підземні сховища газу, сезонної диференціації в практиці ціноутворення є негативним чинником з впровадження енергозберігаючих, в т.ч. газозберігаючих технологій.

Досвід країн Європи та США свідчить про лібералізацію ринків газу. Одним із наслідків лібералізації європейського ринку газу є зростання рівня продажів газу на спотовому ринку (за разовими короткостроковими контрактами). У зв'язку з цим формування і закріплення сезонної диференціації цін на газ та послуги газопостачання є природним результатом розвитку ринкових відносин у сфері газопостачання.

Автором пропонується введення сезонних цін на газ, що дає можливість реалізувати енергозберігаючі технології: підвищення цін на газ в зимовий період, безперечно, буде стимулювати споживачів до його економії.

Особливу увагу слід приділити підземному зберіганню газу, що є привабливим для інвесторів видом бізнесу: у літній період часу ціна на газ знижується у зв'язку із зниженим попитом і його акумулюють в підземних сховищах газу з подальшою реалізацією за збільшеними цінами взимку.

У третьому розділі «**Удосконалення механізму ціноутворення на послуги газопостачання в умовах ринку**» розроблено концепцію формування цін на газ та послуги газопостачання, запропоновані рекомендації з формування механізму розвитку газопостачальних організацій.

Ефективність функціонування економічного механізму ціноутворення за послуги газопостачання визначається системою показників і критеріїв за кожною цільовою підсистемою. Функціональні підсистеми, або елементи економічного механізму реалізують економічні методи управління, використання яких сприяє досягненню поставлених цілей.

В якості підсистеми забезпечення варто використовувати систему оцінюючих показників і критеріїв, правове, нормативне та інформаційне забезпечення. Більш детально розроблена автором структура механізму ціноутворення за послуги газопостачання представлена на рис. 3.

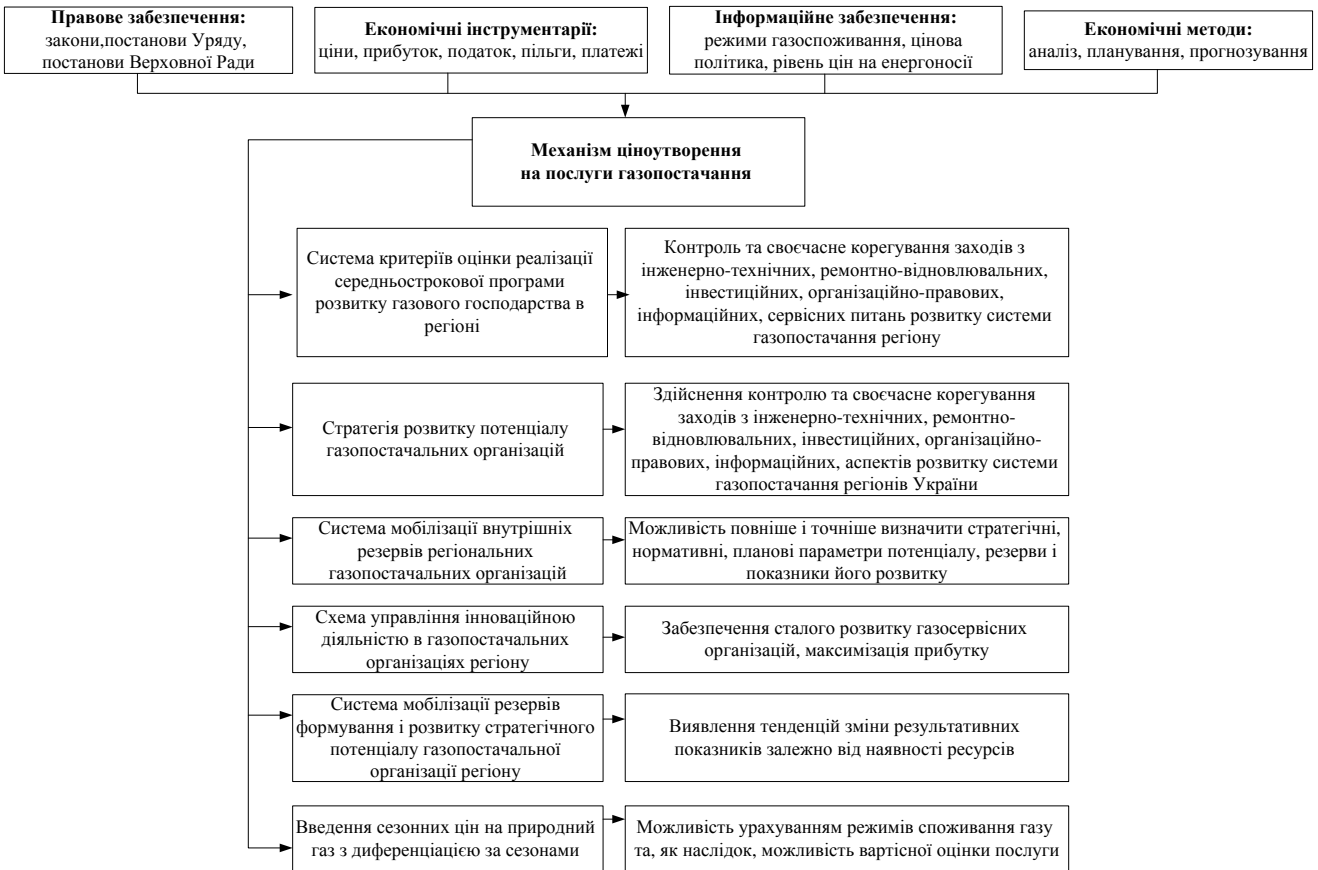

Рис. 3. Структура механізму ціноутворення за послуги газопостачання

Виходячи з вивчення чинників, що найбільш впливають на поточний і перспективний стан підприємств у сфері послуг, дисертант вважає, що економічна стійкість як системне явище формується за допомогою синтезу декількох внутрішніх взаємопроникаючих сфер діяльності (підсистем): технологічної, соціальної, інституційної, організаційної, фінансової, господарської, сервісної. Зокрема економічна стійкість газопостачальних організацій суттєво залежить від рівня цін і тарифів, регульованих державою. Схема синтезу основних підсистем, що формують і характеризують економічну стійкість газопостачальних організацій, представлена на рис. 4.

Рис. 4. Схема синтезу основних підсистем, що формують економічну стійкість газопостачальних організацій регіону

Автором сформульовані ключові принципи розвитку послуг газопостачання для населення в сучасних умовах (рис. 5). Реалізація на

практиці представлених принципів дозволить розширити асортимент послуг, підвищити якість робіт і послуг, забезпечити зростання ефективності функціонування організацій газопостачання населення регіону.

Рис. 5. Ключові принципи розвитку послуг газопостачання в сучасних умовах

Актуальним завданням у формуванні інноваційної діяльності в газопостачальних організаціях є організація управління нею. Розроблена схема управління показана на рис. 6.

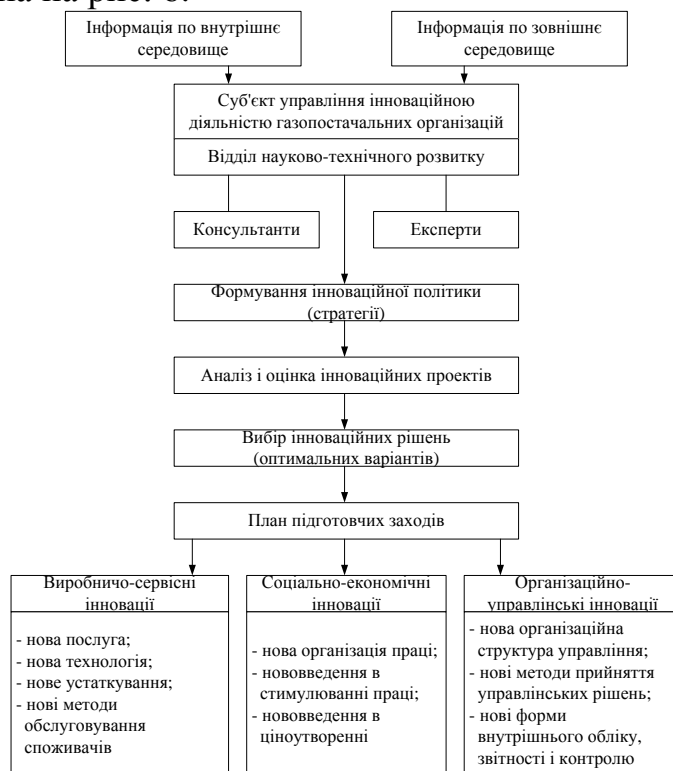

Рис. 6. Принципова схема управління інноваційною діяльністю в газопостачальних організаціях регіону

Багатоаспектне вдосконалення управління діяльністю організацій газопостачання сприятиме соціально-економічному розвитку регіону в цілому і підвищенню якості життя населення.

Схема, затверджена КМУ, не спроможна встановити необхідні стимули як для підприємств галузі, так і для домогосподарств. Все це дає змогу зробити висновок про необхідність побудувати систему ціноутворення, яка б базувалась на фактичних витратах та встановлювала більш жорсткі пороги споживання за низької ціни таким чином, щоб тільки малозабезпечені отримували з неї вигоди. Необхідно встановити суттєво вищі ціни на споживання газу, більше за визначений поріг для того, щоб стимулювати власне газовидобування та, зокрема, дозволити однакове ставлення до газу на оптовому рівні.

В дисертаційній роботі запропонований один із можливих напрямків ціноутворення на газ – урахування сезонних факторів при наданні послуг газопостачання. Введення сезонних цін на природний газ з диференціацією «зима-літо» передбачає, що їх різниця повинна покривати додаткові витрати, викликані зростаючим навантаженням на регулювання нерівномірності газоспоживання в зимовий період часу. В цінах, що диференціюються за сезонами, насамперед, мають бути враховані експлуатаційні і інвестиційні витрати підземних сховищ газу з регулювання сезонної нерівномірності газоспоживання. Крім того, доцільно враховувати частку витрат газотранспортних організацій. Розрахунки з диференціації приведені на прикладі даних, отриманих з офіційних джерел або експертним шляхом. Методично розрахунок здійснено за такою послідовністю:

1. Розраховується річний обсяг виручки від реалізації газу промисловим споживачам:

$$B_{\text{пром}}^{\text{річ}} = C_{\text{пром}}^{\text{ср}} \times V_{\text{пром}}^{\text{річ}}, \quad (4)$$

де $B_{\text{пром}}^{\text{річ}}$ – річний обсяг виручки від реалізації газу промисловим споживачам, грн.;
 $C_{\text{пром}}^{\text{ср}}$ – середньозважена річна ціна для промислових споживачів, грн./тис. м³;
 $V_{\text{пром}}^{\text{річ}}$ – річний обсяг споживання газу промисловими споживачами, тис.м³.

2. Визначається виручка, що відноситься на регулювання сезонної нерівномірності і підлягає обліку у виручці від реалізації газу промисловим споживачам в зимовий період (у даному прикладі ця виручка знаходиться шляхом множення раніше розрахованих надбавок на відповідний обсяг «зимового» газу).

$$B_{\text{сез}} = H_{\text{сез}} \times V_{\text{пром}}^{\text{зим}} \quad (5)$$

3. Визначається «літня» ціна на газ:

$$C_{\text{пром}}^{\text{літн}} = \frac{B_{\text{пром}}^{\text{річ}} - B_{\text{сез}}}{V_{\text{пром}}^{\text{річ}}} \quad (6)$$

де $C_{\text{пром}}^{\text{літн}}$ – ціна на газ в літній період року, грн./тис.м³.

Розрахунок «літньої» ціни на газ заснований на тому, що виручка від реалізації газу за «літньою» (базовою) ціною не повинна включати виручку, що відноситься на регулювання сезонної нерівномірності. Таким чином, з необхідного річного виторгу (отриманою від реалізації газу за середньою оптовою ціною) віднімається необхідна виручка, що визначає сезонну надбавку, і потім отримана величина ділиться на весь обсяг газу, що реалізовується промисловим споживачам.

4. Розраховується «зимова» ціна на газ:

$$C_{\text{пром}}^{\text{зим}} = C_{\text{пром}}^{\text{літ}} + \frac{B_{\text{сез}}}{V_{\text{пром}}^{\text{зим}}} = C_{\text{пром}}^{\text{літ}} + H_{\text{сез}}, \quad (7)$$

де $C_{\text{пром}}^{\text{зим}}$ – ціна на газ в зимовий період часу, грн./тис.м³; $V_{\text{пром}}^{\text{зим}}$ – обсяг споживання газу промисловими споживачами в зимовий період часу, тис.м³; $H_{\text{сез}}$ – сезонна надбавка до базової («літньої») ціни на газ.

Розраховується «зимова» ціна (до «літньої» ціни додається додаткова виручка, що ділиться на об'єм зимового газу).

Експертний розрахунок можливих сезонних цін на газ представлено в табл. 2-3.

Таблиця 2

Структура споживання газу в Харківському регіоні (станом на 01.01.2010 р.)

Група споживачів	млн.м ³	питома вага
Електроенергетика	1176,193	0,37
Населення	476,835	0,15
Комунально-побутовий сектор	286,101	0,09
Агрохімія	222,523	0,07
Металургія	190,734	0,06
Інші	826,514	0,26
Разом	3178,9	1

Таблиця 3

Розрахунок диференційованих цін на газ

Сумарний обсяг газу, що поставляється на внутрішній ринок Харківського регіону	млн.м ³	3178,9
те ж, без населення	млн.м ³	2702,065
Обсяг «зимового» газу (без населення)	млн.м ³	1756,3423
Обсяг «літнього» газу (без населення)	млн.м ³	945,72275
Середньозважена ціна газу на внутрішньому ринку Харківського регіону	грн./ тис.м ³	335,09
Виручка від реалізації газу на внутрішньому ринку Харківського регіону	грн./ тис.м ³	905434,96
«Літня» ціна на газ	грн./ тис.м ³	322
«Зимова» ціна на газ	грн./ тис.м ³	342
Різниця між «зимовими» та «літніми» цінами	%	6

Результатом проведеного дослідження стала пропозиція про сезонну диференціацію оптових цін для промислових споживачів на природний газ, відповідно до якого літні ціни мають бути знижені, а зимні – збільшені при збереженні незмінної динаміки середньої ціни на газ.

Різниця між «зимовими» та «літніми» цінами склала 6%, що є стимулом для зміни структури споживання великими промисловими підприємствами.

Введення сезонних цін на газ дасть змогу зменшити споживання газу промисловими підприємствами в зимовий період і, можливо, збільшення в літній, що у результаті знизить нерівномірність газоспоживання; посилити мотивацію з впровадження енергозберігаючих заходів в промисловості і енергетиці, які викличуть економію в споживанні газу; забезпечити прибутковість підземного зберігання газу і, отже, сприятиме розвитку цього виду діяльності.

Практична реалізація результатів дисертаційної роботи дає, з одного боку, можливість сталого розвитку газової галузі України, а з іншого боку дозволяє максимально врегулювати інтереси учасників ринку (споживач, виробник, держава).

ВИСНОВКИ

1. Аналіз літературних джерел показав, що природний газ являє собою найважливіший енергетичний ресурс. За темпами світового споживання він перевищує всі інші енергоресурси. В регіонах України газова промисловість є невід'ємною частиною економічного і суспільного добробуту держави. Роль природного газу як екологічно чистого енергоносія в найближчі 10-20 років буде тільки підвищуватися. Потужний ресурсний потенціал мають лише деякі регіони, серед яких: Харківський, Полтавський, Луганський, Львівський, Івано-Франківський. Оскільки внутрішні джерела природного газу в декілька разів менше виробничих можливостей, то в умовах росту цін на газ, особливе значення нарівні з енергозбереженням, набуває проблема ефективного розташування об'єктів газової промисловості.

2. Систематизовано проблеми функціонування систем газопостачання регіонів України. Серед найважливіших проблем необхідно виділити: втрата контролю над ціноутворенням; повільне протікання процесу газифікації сел; неефективні організаційні структури газопостачальних підприємств; відсутність ефективних методів управління в них; відсутність сучасних інструментів розвитку газопостачальних підприємств; обмежений традиційний набір послуг з газопостачання населення.

3. Досліджено феномен «кризи заборгованості» в енергетичних галузях і запропоновано шляхи вирішення проблеми неплатежів. Аналіз, проведений в різних регіонах України, дозволяє стверджувати, що практично немає проблем погашення заборгованості у споживачів. Частка їх заборгованості в спільній сумі незначна. Сьогодні існують всі юридичні підстави, необхідні для того, щоб стягти борги з вказаних споживачів. Набагато складніше це зробити з організаціями, що

фінансуються з державного бюджету.

4. У дисертації обґрунтовується необхідність розвитку методичних основ ціноутворення на газ на внутрішньому ринку України. Ціноутворення на газ в Україні є основою формування взаємин між споживачами і виробниками, одним з визначальних чинників їх розвитку. Визначено, що актуальним завданням є розробка методичних основ ціноутворення на газ на внутрішньому ринку України, що передбачають введення системи цін на газ з урахуванням режимів його споживання та, як наслідок, можливість вартісної оцінки послуги, що представляється газопостачальною системою з забезпечення відповідного рівня надійності подачі газу споживачам в умовах змінного режиму його витрати.

5. Розроблено та реалізовано механізм удосконалення тарифної політики на газ та послуги газопостачання. Ефективність функціонування економічного механізму ціноутворення за послуги газопостачання визначено системою показників і критеріїв за кожною цільовою підсистемою. Функціональні підсистеми, або елементи економічного механізму реалізують економічні методи управління, використання яких сприяє досягненню поставлених цілей. В якості підсистеми забезпечення використано систему оцінюючих показників і критеріїв, правове, нормативне та інформаційне забезпечення. Результатом проведеного дослідження стала пропозиція про сезонну диференціацію оптових цін для промислових споживачів на природний газ, відповідно до якого літні ціни мають бути знижені, а зимні – збільшені при збереженні незмінної динаміки середньої ціни на газ. Різниця між «зимовими» та «літніми» цінами склала 6%, що є стимулом для зміни структури споживання великими промисловими підприємствами.

6. В процесі розробки науково обґрунтованих рекомендацій і пропозицій з удосконалення управлінням послуг газопостачання населення регіонів України запропоновано схему синтезу основних підсистем, що формують економічну стійкість газопостачальних організацій регіону та схему управління інноваційною діяльністю в газопостачальних організаціях регіону. Сформульовані ключові принципи розвитку послуг газопостачання для населення Харківського регіону в сучасних умовах. Реалізація їх практиці розширить асортимент послуг і форм обслуговування жителів, підвищить якість робіт і послуг, забезпечить зростання ефективності функціонування організацій газопостачання населення регіону.

7. Розроблено науково-методичні рекомендації з формування розвитку газопостачальних організацій регіонів України, що базуються на стратегічному підході і передбачають створення і ефективну дію спеціального механізму реалізації доцільної трансформації стратегічного потенціалу з функціями цільової орієнтації, корпоративної організації, інституційного і інформаційного регулювання даного процесу. Це дає змогу забезпечувати оперативне і перспективне, стратегічне і тактичне управління змінами і відхиленнями траєкторії динаміки потенціалу газосервісних організацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Коненко В.В. Науково-методичні рекомендації формування механізму розвитку газосервісних організацій / В.В. Коненко // Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 44/2. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2010. – С. 88-97.

2. Коненко В.В. Совершенствование тарифной политики на газ на внутреннем рынке Харьковского региона / В.И. Торкатюк, В.В. Коненко // Коммунальное хозяйство городов: Научн.-техн. сборн. Вып. 92. – К.: Техніка, 2010. – С. 133-141 (*особистий внесок автора: розробка ринкового механізму формування цін на газ та послуги газопостачання, диференційованих за сезонами року*).

3. Коненко В.В. Основные направления реализации резервов отраслевого энергосбережения / В.И. Торкатюк, Л.П. Вороновская, А.А. Рябьев, В.В. Коненко, М.В. Грицаенко, С.В. Аксенова, С.В. Бутник, А.В. Леуенко // Науковий вісник будівництва. – Харків: ХДТУБА, ХОТВ АБУ, 2010, №56. – С. 164-169 (*особистий внесок автора: формування системи мобілізації резервів формування і розвитку стратегічного потенціалу газопостачальної організації регіону на основі проведення комплексної оцінки і мобілізації ресурсів*).

4. Коненко В.В. Исследование платежного кризиса как основной проблемы функционирования и развития системы газоснабжения и газораспределения в жилищно-коммунальном хозяйстве города /Л.Н. Шутенко, В.И. Торкатюк, Н.П. Пан, В.В. Коненко // Коммунальное хозяйство городов: Научн.-техн. сборн. Вып. 87. – К.: Техніка, 2009. – С. 31-39 (*особистий внесок автора: авторський підхід бачення явища платіжної кризи, систематизація ключових принципів розвитку послуг газопостачання регіону у сучасних умовах*).

5. Коненко В.В. Системы газоснабжения и газораспределения Харьковского региона: актуальные проблемы и перспективы развития / В.И. Торкатюк, В.В. Коненко, А.Л. Шутенко, И.Н. Володина// Коммунальное хозяйство городов. Научн.-техн. сборник. Вып. 80. – К.: Техніка, 2008. – С. 110-116. (*особистий внесок автора: розробка схеми управління інноваційною діяльністю газопостачальних організацій регіону*).

6. Коненко В.В. Формирование стратегии развития систем газоснабжения и газораспределения на региональном уровне / В.В. Коненко // Коммунальное хозяйство городов. Научн.-техн. сб. Вып. 78. – К.: Техніка, 2007. – С. 169-177.

Праці апробаційного характеру:

7. Коненко В.В. Аналіз системи ціноутворення на газ в Україні / В.В. Коненко // Стратегія розвитку України у глобальному середовищі. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції 17-19 листопада 2010 р. – Сімферополь: ВіТроПринт, 2010. – С. 86-89.

8. Коненко В.В. Методологические аспекты государственного регулирования регионального развития в условиях преодоления последствий мирового финансового кризиса / В.И. Торкатюк, В.А. Лушкин, Н.В. Бирик, В.В. Коненко // Социально-экономическое развитие Украины и ее регионов: проблемы науки и практики. Материалы Международной научно-практической конференции, 27-28 мая 2010 г. – Бизнес-Информ, №5. – С. 93-96.

9. Коненко В.В. Удосконалення методичної бази оцінки економічної ефективності інвестицій в енергозбереження / В.І. Торкатюк, М.П. Пан,

Ф.Т. Шумаков, В.В. Коненко, Т.В. Мітіна, Аболхасанзаде Аліреза, С.В. Кравцова // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, 14-18 червня 2010 р. – Алушта, ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2010. – С. 197-201.

10. Коненко В.В. Дослідження задоволеності споживачів якістю житлово-комунальних послуг у м. Харків / В.І. Торкатюк, В.В. Коненко // XXXV науково-технічна конференція преподавателей, аспирантов и сотрудников Харьковской национальной академии городского хозяйства. Ч.3. Экономические науки. – Харьков, 2010. – С. 116-117.

11. Коненко В.В. Экономическая оценка энергосберегающего потенциала в жилищно-коммунальном хозяйстве / В.И.Торкатюк, Н.В.Бибик, О.В.Чупилко, В.В.Коненко, Е.В.Мураев // Проблеми, перспективи та нормативно-правове забезпечення енерго-, ресурсозбереження в житлово-комунальному господарстві: Матеріали 1-ї міжнародної науково-практичної конференції, 8-12 червня 2009 р., м. Алушта, ХО НТТ КГ та ПО, ХНАМГ, 2009. – С. 226-228.

12. Коненко В.В. Экономические аспекты обеспечения природным газом регионов Украины / В.И. Торкатюк, В.В.Коненко // Стратегічні напрямки підвищення економічної ефективності реалізації інвестиційних будівельних проектів в умовах трансформації економіки України до ринкових відносин. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 21-23 жовтня 2008 р. – Харків: ХНАМГ, 2008. – С. 16-19.

13. Коненко В.В. Стратегия формирования механизма разработки и реализации стратегического управления устойчивым развитием городов на основе инновационного подхода / В.И. Торкатюк, В.В. Коненко, Е.В. Мураев, Н.И. Игнатова, К.В. Клочко, С.В. Бутник // Устойчивое развитие городов. Управление проектами и программами городского и регионального развития: Материалы VI Международной научно-практической интернет-конференции. – Харьков: ХНАГХ, 2008. – С. 195-198.

14. Коненко В.В. Формирование стратегии обеспечения синергизма процессов газоснабжения и газораспределения на региональном уровне / В.И.Торкатюк, В.В. Коненко // Системотехнические основы полидименсионального формирования синергетического инвестиционного цикла в строительной отрасли: Материалы международной научно-практической конференции, 16-19 октября 2007 г. – Харьков: ХНАГХ, 2007. – С. 187-189.

15. Коненко В.В. Научный потенциал как объект государственного управления и его использование для возрождения и наращивания экономического потенциала Украины / В.И. Торкатюк, Л.А. Нохрина, И.А. Дмитрук, Т.С. Недобачай, А.В. Чупилко, Т.Е. Бутенко, В.В. Коненко // Экономика строительной отрасли на пути ее интеграции к синергетическим системам: Материалы международной научно-практической конференции, 17-19 октября 2006 г. – Харьков: ХНАГХ, 2006. – С. 78-81.

Праці, які додаткового відображають наукові результати дисертації:

16. Коненко В.В. Диверсификация производственной структуры и деятельности предприятий: теория, практика, проблемы методологии: монография / В. И. Торкатюк, Н. П. Пан, А.Л. Шутенко, В.В. Коненко и др.; Харьк. нац. акад. гор. хоз-ва. – Х.: ХНАГХ, 2011. – 470 с. (личный вклад автора: написание разделов 3 – исследование влияния результатов стратегического анализа на эффективность маркетинга в деятельности предприятия; 8 – исследование проблем стратегического управления предприятием).

АНОТАЦІЯ

Коненко В.В. Удосконалення ринкового механізму ціноутворення за послуги газопостачання на регіональному рівні (на прикладі Харківського регіону) – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Харківська національна академія міського господарства, Харків, 2011.

Дисертація присвячена розробці теоретико-методичних положень з вдосконалення ринкового механізму ціноутворення на природний газ та послуги газопостачання, формування практичних рекомендацій з підвищення ефективності організації обслуговування і розвитку послуг газопостачання (на прикладі Харківського регіону).

Наведено перелік проблем у газовій галузі Харківського регіону, що свідчить про необхідність інституційних перетворень, в першу чергу, спрямованих на розвиток ринкових відносин.

Обґрунтовано необхідність урахування сезонних чинників в системі ціноутворення на газ. Встановлено залежність показників економічної ефективності впровадження газозберігаючих технологій від рівня ціни на газ. Встановлено вплив нерівномірності газопостачання на надійність газоспоживання.

Удосконалено ринковий механізм ціноутворення за послуги газопостачання та методику формування оптових цін на газ, диференційованих за сезонами року («зима-літо»), відповідно до якого літні ціни мають бути знижені, а зимні – збільшені при збереженні незмінної динаміки середньої ціни на газ.

Розроблено стратегію розвитку потенціалу газопостачальних організацій в регіоні, яка дає змогу контролювати та своєчасного корегувати заходи з інженерно-технічних, ремонтно-відновлювальних, інвестиційних, організаційно-правових, інформаційних аспектів розвитку системи газопостачання регіонів України.

Ключові слова: газова галузь, газопостачання, газосервісна організація, послуги газопостачання, ціноутворення, тарифна політика.

АННОТАЦИЯ

Коненко В.В. Совершенствование рыночного механизма ценообразования за услуги газоснабжения на региональном уровне (на примере Харьковского региона). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – Развитие производительных сил и региональная экономика. – Харьковская национальная академия городского хозяйства, Харьков, 2011.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методических положений по совершенствованию рыночного механизма ценообразования на природный газ и услуги газоснабжения, формированию практических рекомендаций по повышению эффективности организации обслуживания и развитию услуг газоснабжения (на примере Харьковского региона).

Рассмотрен перечень проблем в газовой отрасли Харьковского региона, свидетельствующий о необходимости институциональных преобразований, в первую очередь, направленных на развитие рыночных отношений.

Обоснована необходимость учета сезонных факторов в системе ценообразования на газ. Установлена зависимость показателей экономической эффективности внедрения газосберегающих технологий от уровня цены на газ.

Установлено влияние неравномерности газопотребления на надежность газоснабжения.

Усовершенствован рыночный механизм ценообразования за услуги газоснабжения и методика формирования оптовых цен на газ, дифференцированных по сезонам года («зима-лето»), согласно которому летние цены должны быть снижены, а зимние - увеличены при сохранении неизменной динамики средней цены на газ.

Разработана стратегия развития потенциала газоснабжающих организаций в регионе, позволяющая контролировать и своевременно корректировать мероприятия по инженерно-техническим, ремонтно-восстановительным, инвестиционным, организационно-правовым, информационным аспектам развития системы газоснабжения регионов Украины.

Предложена система мобилизации внутренних резервов региональных газоснабжающих организаций на основе проведения комплексной оценки и мобилизации ресурсов, которая позволяет полнее и точнее определить стратегические, нормативные, плановые параметры потенциала, резервы и показатели его развития.

Ключевые слова: газовая отрасль, газоснабжение, газосервисная организация, услуги газоснабжения, ценообразование, тарифная политика.

ANNOTATION

Konenko V.V. Improvement of Market Pricing Mechanism for Gas Supply Services at the Regional Level (on example of Kharkiv region). – Manuscript.

Thesis for degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.05 – The development of productive forces and the regional economy. – Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Kharkiv, 2011.

The thesis is devoted to developing theoretical and methodological provisions on improving market pricing mechanism for natural gas and gas services, formation of practical recommendations on improving the efficiency of maintenance and development of gas supply services (on example of Kharkiv region).

A list of problems in the gas industry of the Kharkiv region, indicating the necessity of institutional reforms, primarily aimed at development of market relations has been given.

The necessity of taking into account seasonal factors in the system of gas pricing has been grounded. The dependence of indexes economic effectiveness of implementation of gas-saving technologies on the level of gas prices has been determined. The influence of irregularity on the reliability of gas consumption prices has been determined.

Market pricing mechanism gas supply services and method of formation of wholesale gas prices, differentiated according to the seasons ("winter-summer"), according to which summer prices should be reduced, and winter prices should be increased while constant dynamics of the average prices has been developed.

A development potential strategy for gas supply organizations in the region, which enables to control and timely correct the engineering, repair and recovery, investment, organizational, legal, informational aspects of the development of gas supply system in the regions of Ukraine has been developed.

Keywords: gas industry, gas supply, gas service organization, gas supply services, pricing and tariff policy.

КОНЕНКО ВІТАЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

**УДОСКОНАЛЕННЯ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ ЦІНОУТВОРЕННЯ
ЗА ПОСЛУГИ ГАЗОПОСТАЧАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ
(НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ)**

Спеціальність 08.00.05 – Розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск

д.т.н., проф. В.І. Торкатюк

Підп. до друку 17.10.2011
Друк на ризографі.
Зам. № 7353

Формат 60x84 1/16
Ум. друк. арк. 0,9
Тираж 100 пр.

Виконавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 4064 від 12.05.2011